

УДК: 37.015.31:005.963.1+37.091.33-027.22:796(477.7)
[https://doi.org/10.61339/2786-6947.2024.1\(5\).315568](https://doi.org/10.61339/2786-6947.2024.1(5).315568)

Онишук Світлана Олександрівна,

кандидат педагогічних наук,
завідувач науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарної освіти,
старший викладач кафедри методики викладання і змісту освіти
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна

onischuksv2016@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3101-8524>

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті висвітлено розвиток професійних компетентностей педагогів освітньої галузі фізичної культури Одещини через призму навчання з різних варіативних модулів. Відповідно реалізації Державного стандарту базової середньої освіти та освітніх програм з предмету фізична культура. Вчителями Одещини практично опановано варіативні модулі які входять в оновлені програми з предмета «Фізична культура»: Cool Games, хокей на траві, регбі-5, регбі-7, гандбол, бадмінтон. Опрацьовані модулі опановані завдячуючи Одеським федераціям у сприянні практичного аспекту відпрацювання вчителями варіацій вправ та правил гри кожного виду спорту.

Ключові слова: професійна компетентність, розвиток педагога, навчання, практичний аспект.

Організація освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р - <https://cutt.ly/OyA9z5p>), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688) (у 1-3 класах); Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 № 462 (у 4-х класах); Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (у 5-9 класах); Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 та оновленими модельними програмами предмета «Фізична культура».

Проведення освітньої діяльності вчителя фізичної культури не можливо без професійного розвитку що зазначено у Професійному стандарті вчителя затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736, пропонуємо розглянути розвиток професійної діяльності через призму практичного аспекту вчителів Одеської області. Саме діяльність науково-методичної лабораторії суспільно-гуманітарної освіти спрямована на організаційний, освітній, методичний та науковий супровід вчителів в межах реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні, Законів України в галузі освіти, Концепції «Нова українська школа», Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, загальнодержавних та регіональних освітніх програм, керівних документів МОН України, Департаменту освіти і науки Одеської облдержадміністрації.

Спільно з Одеським обласним відділенням (філія) комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України, практичне навчання в області стартувало з двох семінарів-практикумів за програмою «Впровадження модуля «Cool Games» за планом та одним позапланово відповідно до запитів вчителів фізичної культури.

Варіативний модуль «Cool Games» вперше введено у модельній навчальній програмі «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О. С., Коломоець Г. А., Боляк А. А., Ребрина А. А., Дерев'янко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752 та швидко був залучений у багатьох ЗЗСО, містить адаптований та зручний інвентар у використанні та має досить багатий контент з цікавою руховою активністю для учнів.

Cool Games – це унікальний український проект, який проводиться Комітетом з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України, покликаний сприяти створенню цікавих та яскравих уроків фізичної культури та масово залучає учнівську молодь до рухової активності, тому розпочато практичне навчання саме з цього варіативного модуля.

Практично зазначений модуль опановано в м. Одесі для вчителів Одеського району та міста, м. Балта Подільського району та м. Арциз Болградського району, плануємо продовження серій навчання в більшості районів.

Наступним опануванням став олімпійський вид спорту «Хокей на траві» який також вперше введено в модельні навчальні програми «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти та «Фізична культура. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти, практичне навчання відбулось в м. Одеса, м. Балта Подільського району та м. Арциз Болградського району.

Через компетентнісний підхід, що є основною вимогою реалізації Державного стандарту Нової української школи та обов'язковими результатами навчання розкрито ключові компетентності: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, що передбачає здатність учня реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, підприємливість і фінансова грамотність, наразі всіма вище зазначеними компетентностями сьогодні на уроці користується вчитель фізичної культури чи фокусується на декілька в залежності від поставлених задач на уроці [3, с. 2]. Зокрема Наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння, які вчителі фізичної культури мають розкривати на уроках фізичної культури через варіативний модуль «Хокей на траві», що саме і пропрацювали практично [с.11].

Наступними варіативними модулями були «Регбі-5», Регбі-7», спільно с Одеською федерацією регбі вчителями фізичної культури практично відпрацьовано поступ від теорії і практики «Регбі-5» та Регбі-7». Учасники навчання залишились більш схильними до гри регбі-5 для своїх учнів, бо саме цей модуль є безконтактною грою що є практично безпечним для учнів закладів загальної середньої освіти.

Науковцями Отравенко О. В. і Івановим К. О. зазначено, що для першого етапу знайомства з метою здоров'язбереження та підвищення рівня фізичної активності здобувачів освіти обрано регбі 5 (безконтактне) та доджбол (вибивний), так як вони, покращують всі складові здоров'язбереження [с.57], що і практично підтвердили вчителі фізичної культури Одещини.

На думку науковців І. Філенко, О. Кудімова, В. Чернишова регбі-5 є безконтактною адаптованою моделлю гри регбі для дітей [13]. Гра регбі-7 (7 гравців на полі) — різновид регбі, та грається на полі для регбі-15 (15 гравців на полі) за майже аналогічними правилами та є контактним на відміну від регбі-5 (5 гравців на полі).

Спортивна командна гра гандбол стала також цікавою та практичною для вчителів фізичної культури саме за оновленими правилами гри та новим контентом варіативних фізичних вправ. Опанували/практикували основну стійку гандболіста, різновиди вправ у парах (передачі м'яча, підбір м'яча що котиться), вивчили/повторили вправу «вісімку», відпрацювали кидки м'яча по воротах та в навчальній грі закріпили практичні навички гандболістів.

Опрацювавши оновлені міжнародні правила гри у гандбол (2022), а саме детально правило 7 – гра м'ячем.

Пасивна гра Що дозволяється:

1. кидати, ловити, зупиняти, штовхати або передавати м'яч, використовуючи долоні (відкриті або закриті), руки, голову, тулуб, стегна і коліна;
2. тримати м'яч максимум 3 секунди, також якщо він лежить на підлозі (13:1а);
3. робити максимум 3 кроки з м'ячем (13:1а).

Один крок вважається зробленим, якщо:

- а) гравець, що стоїть обома ногами на підлозі, відриває одну ногу від підлоги і знов ставить її на підлогу або пересуває одну ногу з одного місця на інше;
- б) гравець торкається підлоги тільки однією ногою, ловить м'яч, а потім торкається підлоги іншою ногою;
- в) гравець після стрибка доторкнувся підлоги однією ногою, а потім на тій же нозі робить стрибок, або торкається підлоги іншою ногою;
- г) гравець після стрибка торкається підлоги обома ногами одночасно і після цього відриває одну ногу і знову ставить її на підлогу або пересуває одну ногу з одного місця на інше.

• Коментар: Якщо одну ногу пересувають з одного місця на інше, а іншу тягнуть за собою, вважається зробленим лише один крок. Відповідно до правил, якщо гравець з м'ячем падає на підлогу, ковзає, а потім

встає і грає м'ячем. Це також стосується випадків, коли гравець «пірнає» за м'ячем, контролює його та встає, щоб грати ним.

4. в статичному положенні або в русі:

а) ударити м'яч об підлогу один раз і знову зловити його однією або двома руками;

б) багато разів ударити м'яч об підлогу однією рукою (дриблінг), а потім зловити або підняти його однією або двома руками;

в) багаторазово котити м'яч по підлозі однією рукою, а потім підняти його знову однією або двома руками. Як тільки м'яч після цього буде спійманий однією або двома руками, його необхідно буде передати протягом трьох секунд або після не більше трьох кроків (13:1а).

Ведення або дриблінг починається з того моменту, коли гравець торкається м'яча будь-якою частиною тіла і направляє м'яч до підлоги. Після того, як м'яч торкнувся іншого гравця або воріт, гравцю знов дозволяється робити ведення і ловити м'яч (див., проте, 14:6).

5. перекидати м'яч з однієї руки в іншу; 6. грати м'ячем, стоячи на колінах, сидячи або лежачи на підлозі; це означає, що дозволяється виконати кидок (наприклад, вільний кидок) з цієї позиції, якщо дотримуються вимоги Правила 15:1, включаючи вимогу не відривати частину однієї ступні від підлоги [с.22].

Спортивну гру бадмінтон вчителі фізичної культури практично опанували в м. Южне (2022) на базі Ліцею №3 «Авторська школа М.П. Гузика» Южненської міської ради Одеського району Одеської області, саме в даному варіативному модулі практичне навчання відбулось у два етапи, що вподобали вчителі це, на першому етапі навчання (1 день навчання) вчителі фізичної культури опановували практичні елементи гри: різновиди переміщень, тримання ракетки, набивання волану, робота в парах, трійках, четвірках, подач, та опанування через сітку. На другому етапі навчання (2 день навчання) вчителі фізичної культури проводили уроки з елементами варіативного модуля бадмінтон, що і спонукало вчителів обрати саме цей різновид рухової активності для своїх учнів/учениць. І саме такий формат даної локації вчителі фізичної культури вподобали найбільше.

Подальші перспективи: КЗВО «ОАНО» планує продовження практичних навчань відповідно до запитів вчительства Області за новими видами спорту для впровадження Державних стандартів на уроках фізичної культури. Що покращить різноманітність рухової діяльності учнів/учениць Одеської області, та розширить практичні та теоретичні знання вчительства. Відповідно запитів вчителів планується спільна дія з федераціями Одещини за наступними варіативними модулями: футбол, панна, фризбі, туризм, військово-спортивні ігри та інші.

У перспективі плануємо проведення практичних навчань за інтегрованими уроками і таким чином впроваджувати інтегративний підхід навчання. Передусім зазначимо, що провідними підходами за Державним стандартом базової середньої освіти є особистісно орієнтований, компетентнісний та інтегративний, які і зумовлюють запровадження ідеї інтеграції в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти. На практиці означене відображається в інтегрованій взаємодії педагогів різних освітніх галузей, зусилля яких спрямовуються на синхронізацію тематики, змістового наповнення, структурних елементів уроку та дієвометодико-педагогічного інструментарію, зокрема і цифрового. Відтак, частково окреслений процес пошуку як горизонтальних, так і вертикальних міжпредметних/міжгалузевих зв'язків призводить до істотного покращення результативності і якості шкільної освіти [с.14-15].

Спираючись на вищевикладене варто відмітити, що орієнтиром для вчителів/педагогів у процесі реалізації інтегративної стратегії навчання в умовах змін є Професійний стандарт вчителя де і зазначена професійна компетентність вчителів що нами окреслювалась [с.165].

Всі практичні аспекти відпрацювання вчителями фізичної культури Одещини зазначено/відображено на Ютуб каналі Онищук Світлана Олександрівна

https://www.youtube.com/channel/UCzhEPV_ff_KT5dQbUfbXzLQ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Ларіонова, Н. Б., & Стрельцова, Н. М. (2018). Інтегративний підхід: актуальність, сутність, особливості впровадження в умовах початкової школи: навчально-методичний посібник. Харків: Друкарня Мадрид.

Філенко, Л. В., Церковна, О. В., & Філенко, І. Ю. (2020). Інформаційні технології вивчення регбі-5 у середній школі. Спортивні ігри, № 1 (15), 74-84.

Вакула, В. (2022). Міжнародні правила гри у гандбол від 1 липня 2022 року [PDF]. Отримано з http://www.svetazagruzki17-11/pravila_gri_v_gandbol_2022.pdf

Задорожна, Л. К., Дікова-Фаворська, О. М., Вишня, С. О., & ін. (2023). Нова українська школа на засадах єдності цінностей, змісту і форм: Освітня галузь «Фізична культура». 5 клас: посібник. Одеса: Екологія.

Онищук, С.О. (2023). Впровадження варіативного модуля «Хокей на траві» на уроках фізичної культури. Інноваційна педагогіка, № 63, 9-13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.1>

Отравенко, О., & Іванов, К. (2023). Нові спортивні активності регбі 5 та доджбол у закладах освіти в аспекті здоров'язбереження. SWorldJournal, 3(18-03), 55–61. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-18-03-052>

Філенко, І., Кудімова, О., & Чернишов, В. (2021). Регбі-5 при підготовці учнів середньої школи з фізичного виховання з використанням інформаційних технологій. У Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту (с. 176). Харків.

Шатайло, Н.В., & Онищук, С.О. (2023). Інтегративна стратегія навчання: можливості реалізації в умовах змін. У Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (с. 165-167). Одеса.

Онищук, С. О. (2023). [YouTube канал]. Отримано з https://www.youtube.com/channel/UCzhEPV_ff_KT5dQbUfbXzLQ

REFERENCES

Larionova, N. B., & Streltsova, N. M. (2018). Intehrativnyi pidkhd: aktualnist, sutnist, osoblyvosti vprovadzhennia v umovakh pochatkovoї shkoly: navchalno-metodychnyi posibnyk. Kharkiv: Drukarnia Madryd.

Filenko, L. V., Tserkovna, O. V., & Filenko, I. Yu. (2020). Informatsiini tekhnolohii vyvchennia rehbi-5 u serednii shkoli. Sportyvi ihry, № 1 (15), 74-84.

Vakula, V. (2022). Mizhnarodni pravyla hry u handbol vid 1 lypnia 2022 roku [PDF]. Otrymano z http://www.svetazagruzki17-11/pravila_gri_v_gandbol_2022.pdf

Zadorozhna, L. K., Dikova-Favorska, O. M., Vyshnia, S. O., & in. (2023). Nova ukrainska shkola na zasadaakh yednosti tsinnosti, zmistu i form: Osvitnia haluzi «Fizychna kultura». 5 klas: posibnyk. Odessa: Ekolohiia.

Onyshchuk, S.O. (2023). Vprovadzhennia variativnoho modulua «Khokei na travi» na urokakh fizychnoi kultury. Innovatsiina pedahohika, № 63, 9-13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.1>

Otravenko, O., & Ivanov, K. (2023). Novi sportyvni aktyvnosti rehbi 5 ta dodzhbol u zakladaakh osvity v aspekti zdoroviazberezhennia. SWorldJournal, 3(18-03), 55–61. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-18-03-052>

Filenko, I., Kudimova, O., & Chernyshov, V. (2021). Rehbi-5 pry pidhotovtsi uchniv serednoi shkoly z fizychnoho vykhovannia z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii. U Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v haluzi fizychnoi kultury ta sportu (s. 176). Kharkiv.

Shatailo, N.V., & Onyshchuk, S.O. (2023). Intehrativna stratehiia navchannia: mozhlyvosti realizatsii v umovakh zmin. U Pedahohichna nauka i osvita u suchasnomu vymiri: problemy i perspektyvy rozvytku: materialy V Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (s. 165-167). Odessa.

Onyshchuk, S. O. (2023). [YouTube канал]. Otrymano z https://www.youtube.com/channel/UCzhEPV_ff_KT5dQbUfbXzLQ

Svitlana Onyshchuk,

Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Scientific
and Methodological Laboratory of Social and Education, Senior Lecturer at the Department of Teaching
Methodology and Education Content of the Municipal Higher Education Institution

Odessa Regional Academy of In-Service Education,

Odessa, Ukraine

onischuksv2016@gmail.com,

<https://orcid.org/0000-0002-3101-8524>

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHERS: PRACTICAL ASPECT

Abstract. The article highlights the development of professional competencies of teachers of the educational field of physical culture of Odessa through the prism of training in various variable modules. In accordance with the implementation of the State standard of basic secondary education and educational programs on the subject of physical education. Teachers of Odessa region almost mastered the variable modules that are included in the updated programs in the subject «Physical Culture»: Cool Games, field hockey, rugby-5, rugby-7, handball, badminton. The developed modules are mastered thanks to the Odessa federations in promoting the practical aspect of teachers working out variations of exercises and rules of the game of each sport.

Key words: professional competence, teacher development, training, practical aspect.

Дата надходження до редакції 02.03.2024

©Онищук С.О., 2024